

- (20/11/2011), <http://greekleftreview.wordpress.com/> (τ.π. 21/11/11).
7. Sewell Jr., *Logics of History*, ό.π.: Wendy Brown, «We Are All Democrats Now...», στο Agamben κ.ά., *Democracy in What State?*, ό.π.: Eley, «Historicizing the Global», ό.π.
 8. Αυτό ίσχυε έως πριν από λίγο καιρό. Σήμερα, δύο κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα και η Ιταλία, έχουν πρωθυπουργούς τραπεζίτες στους οποίους ανατέθηκε η εξουσία χωρίς εκλογές.
 9. Sylvia Walby, «Gender and the Financial Crisis», ανακοίνωση για το πρόγραμμα της UNESCO «Το φύλο και η οικονομική κρίση», 9/4/2009, http://www.lancc.ac.uk/fass/doc_library/sociology/Gender_and_financial_crisis_Sylvia_Walby.pdf (τ.π. (17/11/11)).
 10. *Αυτ.*
 11. Σε αυτή την προβληματική, το βιολογικό φύλο όσων παίρνουν τις αποφάσεις έχει μικρή σημασία.
 12. Stephanie Seguino, «The Global Economic Crisis and Its Gender Implications», ανακοίνωση στη συνεδρία με θέμα «Gender Perspectives on the Financial Crisis» της 53ης συνεδρίασης της Επιτροπής για τη Θέση των Γυναικών του ΟΗΕ, 5/3/2009, http://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw53/panels/financial_crisis/Seguino_25Feb09.pdf (τ.π. 17/11/11).
 13. Commission on the Status of Women, ό.π.: Seguino, «The Global Economic Crisis», ό.π.
 14. Βλ. Joan W. Scott, «AHR Forum - Unanswered Questions», *American Historical Review* 13/5 (2008), σ. 1422-1429, το σχόλιο της στο αφιέρωμα του περιοδικού στα είκοσι χρόνια από την πρώτη έκδοση του σημαντικού άρθρου της «Gender: A Useful Category of Historical Analysis», στο της ίδιας, *Gender and the Politics of History*, Columbia University Press, Ν. Υόρκη 1988· βλ. ελλ. μτφρ. Τζόουν Ουόλακ Σκοτ, «Το φύλο: μια χρήσιμη κατηγορία της ιστορικής ανάλυσης», στο Έφη Αβδελά / Αγγέλικο Ψαρρά (επιμ.), *Σιωπηρές ιστορίες. Γυναίκες και φύλο στην ιστορική αφήγηση*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997, σ. 285-327.
 15. Βλ. σχετικά, Mark Mazower, *Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου*, μτφρ. Σπύρος Μαρκέτος, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2002.
 16. Βλ. σχετικά τα παλαιότερα πονήματά μου: «Το αντιφατικό περιεχόμενο της κοινωνικής προστασίας: η νομοθεσία για την εργασία των γυναικών στη βιομηχανία (19ος-20ός αιώνας)», *Τα Ιστορικά* 11 (1989), σ. 339-360, καθώς και *Δημόσιοι υπάλληλοι γένους θηλυκού. Καταμερισμός της εργασίας κατά φύλο στον δημόσιο τομέα, 1908-1955*, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδας, Αθήνα 1990.
 17. «Οργανωθείτε!», *Ο Αγώνας της Γυναίκας* 11 (1924), σ. 1.
 18. Για το παράδοξο οι φεμινιστικές αναλύσεις να αναπαράγουν το ουσιοκρατικό περιεχόμενο της κατηγορίας «γυναίκες», με αναφορά στις γαλλίδες φεμινίστριες του 19ου αιώνα, βλ. Joan W. Scott, *Only Paradoxes to Offer: French Feminists and the Rights of Man*, Harvard University Press, 1996.
 19. Κώστας Πύρας, «Η επίθεση κατά των γυναικών. Τα καθήκοντά τους», *Διδασκαλικόν Βήμα* 11/Α '19 (1935), σ. 6.
 20. Βλ. εδώ, σημ. 3.
 21. Eurostat Statistics, «Employment Rate by Gender, Age Group 15-64», <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?jsessionid=9ea7d07e30e65ff915f1c1184cc9841da84f6a78a313.e340aN8Pc3mMc40Lc3aMaNyTa3eRe0?tab=table&plugin=1&rcode=tsiem010&language=en> 10/8/11). Οι λόγοι για τις αποκλίσεις αυτές της ελληνικής περίπτωσης είναι πολλαπλοί και η συζήτησή τους ξεφεύγει από τους στόχους αυτού του κειμένου. Πάντως, εκκρεμεί μια συστηματική μελέτη για το θέμα.
 22. Βλ. τα «μεταστοιχεία» (metadata) της Eurostat, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/lmhu_m_esms.htm (τ.π. 17/11/11). Έχει, νομίζω, σημασία να επισημανθεί ότι οι σχετικές στατιστικές παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες στην γνώση και στη διαχείρισή τους, καθώς και σημαντικές ελλείψεις. Βλ. ενδεικτικά την ιστοσελίδα της Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> (τ.π. 17/11/11).
 23. Report24, «Η ανεργία χτυπάει πιο πολύ τις γυναίκες», 15/2/2011, <http://www.report24.gr/i-anageria-xtirpai-pio-poli-tis-ginukes.htm> (τ.π. 17/11/11).
 24. Eley, «Historicizing the Global», ό.π.
 25. Βλ. αναλυτικότερα, Έφη Αβδελά, «Η όψιμη ανακάλυψη της επισφαλούς εργασίας», στο Α. Αθανασίου / Κ. Γιαννακόπουλος / Α. Διάλλα / Π. Μαρκέτου / Π. Χαντζαρούλα, *Επισφαλής εργασία, «γυναίκεία εργασία». Παρέμβαση με αφορμή την Κωνσταντίνα Κούνεβα, Νεφέλη / Ιστορείν, Αθήνα 2009*, σ. 13-17. Για μια ανάλογη ανάλυση στο θέμα, βλ. Σύλβια Φεντερίτσι, «Επισφαλής εργασία, μια φεμινιστική ματιά. Ιστορία και προέλευση της επισφαλούς και άυλης εργασίας», *Rebel, Κάλεσμα για συμμετοχή στη μεταφραστική κοινότητα*, <http://www.rebelnet.gr/articles/printarticle/Precarious-Labor-A-Feminist-Viewpoint> (τ.π. 27/11/11). Μετάφραση από το «Precarious Labor: A Feminist Viewpoint», 2008, δημοσιευμένο στον ιστότοπο *In the Middle of a Whirlwind, 2008 Convention Protests, Movement and Movements*, www.inthemiddleofawhirlwind.info.
 26. Βλ. ενδεικτικά τα κείμενα στο Αθανασίου κ.ά., *Επισφαλής εργασία*, ό.π.
 27. Για αναφορές στα ζητήματα αυτά, βλ. Καραμεσίνη, «Κρίση, γυναίκες, ανδρική ταυτότητα», ό.π.
 28. Βλ. εδώ, σημ. 9 και 12.
 29. Βενετία Καντσά / Ευθύμιος Παπαταξιάρχης, «Χρήσεις του φύλου στις κοινωνικές επιστήμες. Ένας συγκριτικός ελληνικός απολογισμός», στο Βενετία Καντσά / Βασιλική Μουτάφη / Ευθύμιος Παπαταξιάρχης (επιμ.), *Φύλο και κοινωνικές επιστήμες στη σύγχρονη Ελλάδα*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2010, σ. 1-50.
 30. *Αυτ.*
 31. Για προσεγγίσεις στην κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, της απασχόλησης και της οικογένειας που εστιάζουν στις «γυναίκες», αλλά και για μελέτες που ασχολούνται με το σώμα και τη σεξουαλικότητα, βλ. *αυτ.* και στα κείμενα του τόμου.
 32. Michael Hardt / Antonio Negri, *Empire*, Harvard University Press, Λονδίνο 2000. Βλ. επίσης τις κριτικές παρατηρήσεις της Φεντερίτσι, «Επισφαλής εργασία, μια φεμινιστική ματιά», ό.π. Ας σημειωθεί ότι στο πλαίσιο του κινήματος των «αγανακτισμένων» δημιουργήθηκε, τον Ιούνιο του 2011, η Θεματική Ομάδα Φύλου της Πλατείας Συντάγματος. Η Ομάδα αυτή, με στόχο «να δράσει για την εξάλειψη πατριαρχικών και σεξιστικών στερεοτύπων» δημοσίευσε ηλεκτρονικά δύο δελτία τύπου από τις συνελεύσεις της στις 14 Ιουνίου και στις 7 Ιουλίου και οργάνωσε μια συζήτηση με θέμα «Η παρούσα κρίση και τα δικαιώματα των Λεσβιών, Γκέι, Αμφιφυλόφιλων, Διεμφυλικών, Μεσοφυλικών και Κουήρ (LGBTIQ) πολιτών και πολιτισμών», στις 12 Ιουλίου, στην Πλατεία Συντάγματος. Δεν είμαι σε θέση να αποτιμήσω την απήχηση της παρέμβασης αυτής.
 33. Jacques Rancière, «Democracies Against Democracy», στο Agamben κ.ά., *Democracy in What State?*, ό.π., σ. 78.
 34. Mrinalini Sinha, *Colonial Masculinity: the "Manly Englishman" and the "Effeminate Bengali" in the Late Nineteenth Century*, Manchester University Press, Μάντσεστερ 1995.

